

หลวงสุวรรณวาจกกสิกิจ

หลวงสุวรรณวาจกกสิกิจ เป็นอธิการบดีคนแรกของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผู้วางรากฐานการศึกษาด้านการเกษตรกรรมและสัตวบาลของไทยให้เข้มแข็งและมีความเจริญก้าวหน้าต่อมา

หลวงสุวรรณวาจกกสิกิจ เป็นบุตรนายทับ และนางเรศ เรศานนท์ อาชีพทำสวน เกิดที่บ้าน ตำบลโพธิ์กลาง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 10 มีนาคม พ.ศ. 2439 เดิมชื่อ “ทองดี” ได้เปลี่ยนชื่อเป็น “สุวรรณ” ในคราวกราบถวายบังคมลาออกจากบรรดาศักดิ์เมื่อวันที่ 7 มกราคม พ.ศ. 2485

การศึกษา

พ.ศ. 2448 เด็กชายทองดี เรศานนท์เข้าเรียนชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนตัวอย่างมณฑลนครราชสีมาจนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นชั้นสุดท้ายสายสามัญศึกษาในสมัยนั้น แล้วเข้าศึกษาชั้นมัธยมศึกษา ณ โรงเรียนเดิม

พ.ศ. 2454 บิดาถึงแก่กรรม มารดาได้อพยพครอบครัวไปประกอบอาชีพค้าขายที่จังหวัดบุรีรัมย์ จึงเข้าเรียนต่อชั้นมัธยมปีที่ 5 ที่โรงเรียนประจำจังหวัดบุรีรัมย์

พ.ศ. 2456 สำเร็จมัธยมปีที่ 6 แล้วนายทองดี เรศานนท์สอบชิงทุนนักเรียนหลวงของมณฑลนครราชสีมาไปเรียนที่โรงเรียนฝึกหัดครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

พ.ศ. 2458 สอบคัดเลือกเข้าศึกษาในแผนกครูศึกษาโรงเรียนข้าราชการพลเรือนของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ ศึกษาในโรงเรียนแห่งนี้จนสำเร็จการศึกษาได้รับประกาศนียบัตรครูประถม (ป.ป.) ใน พ.ศ. 2460

พ.ศ. 2462 กระทรวงธรรมการส่งนายทองดี เรศานนท์ไปเรียนวิชากสิกรรม ณ มหาวิทยาลัยฟิลิปปินส์ที่ไลสบานโยส (University of Philippines, Los Banjos) เรียนอยู่ 4 ปี สำเร็จปริญญาตรี (เกียรตินิยม) ทางกสิกรรม

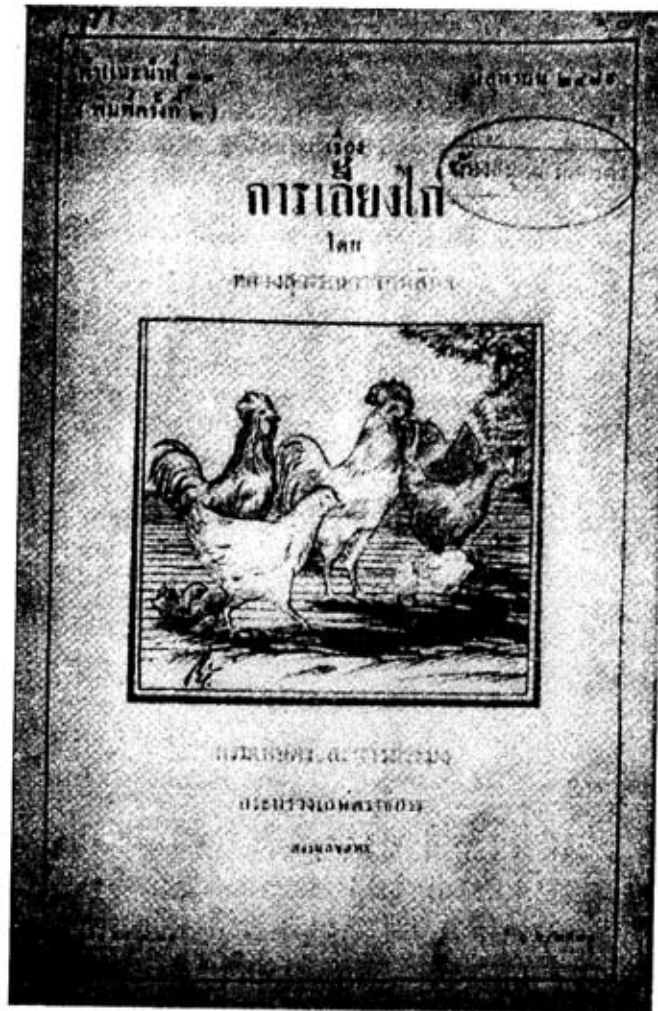
พ.ศ. 2489 ได้รับปริญญาวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ทางการเกษตรจากมหาวิทยาลัยแห่งรัฐโอเรกอน ที่คอร์วัลลิส (Oregon State University at Corvallis) สหรัฐอเมริกา

หลวงสุวรรณวาจกกสิกิจ
(พ.ศ. 2439 - 2506)

อนุสาวรีย์หลวงสุวรรณวาจกกสิกิจ
หน้าหอประชุม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน

ตำรา “การเลี้ยงไก่”
ของหลวงสุวรรณวาจกกสิกิจ

ประวัติการรับราชการ

พ.ศ. 2460 นายทองดี เรศานนท์ เข้ารับราชการเป็นครูโรงเรียนฝึกหัดครูประถมกสิกรรมกระทรวงธรรมการ ซึ่งตั้งใหม่ในปีนั้น (ตรงกับสมัยที่เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรีเป็นเสนาบดีกระทรวงธรรมการ) เป็นโรงเรียนฝึกหัดครูประถมกสิกรรมโรงเรียนแรกในประเทศไทยตั้งอยู่บริเวณบ้านสวนหลวง (หอวัง) ซึ่งเป็นที่ตั้งสนามกีฬาแห่งชาติในปัจจุบัน โดยมีพระยาเทพศาสตร์สฤติ (ให้ กภาพศิษฐ์) เป็นอาจารย์ใหญ่ ต่อมาอาจารย์ใหญ่เห็นว่าสถานที่โรงเรียนคับแคบไม่มีทางขยับขยายได้ จึงได้ขอย้ายโรงเรียนออก

ไปตั้งที่ตำบลพระประโทน จังหวัดนครปฐม ครูทองดีเรศานนท์ได้ย้ายติดตามไปสร้างสถานที่ตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูประถมกสิกรรมแห่งใหม่ที่นั่นด้วยโดยไปสอนอยู่ที่นั่นเป็นเวลา 1 ปี

พ.ศ. 2466 เมื่อสำเร็จการศึกษาจากประเทศฟิลิปปินส์แล้วอาจารย์ทองดี เรศานนท์ก็กลับเข้ารับราชการที่โรงเรียนฝึกหัดครูประถมกสิกรรมตามเดิม ซึ่งขณะนั้นโรงเรียนได้ย้ายจากตำบลพระประโทน จังหวัดนครปฐมไปตั้งอยู่ที่อำเภอบางสะพานใหญ่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์แล้ว

พ.ศ. 2467 ได้รับพระราชทานยศเป็นรองอำมาตย์เอก

พ.ศ. 2469 ได้รับมอบหมายจากอาจารย์ใหญ่ให้เป็นหัวหน้ารับผิดชอบในการย้ายโรงเรียนไปอยู่ในที่แห่งใหม่ที่ตำบลทับทิมทอง อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี ท่านจึงนำนักเรียนชั้นปีที่ 2 ทั้งหมดของโรงเรียนฝึกหัดครูประถมกสิกรรมบางสะพานใหญ่ไปบุกเบิกสถานที่แห่งใหม่ซึ่งเป็นป่าทึบเต็มไปด้วยสัตว์ร้ายและไข้ป่าชุกชุม อาจารย์ทองดี เรศานนท์ ใช้เวลา 2 ปี แคว้นป่าสร้างโรงเรียนจนสำเร็จและย้ายโรงเรียนทั้งหมดจากบางสะพานใหญ่มายังสถานที่แห่งใหม่ได้ใน พ.ศ. 2471

พ.ศ. 2471 ท่านได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ พระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นหลวงสุวรรณวาจกกสิกิจ รับราชการเป็นอาจารย์สอนอยู่ที่โรงเรียนฝึกหัดครูประถมกสิกรรมทับทิมทองตามเดิม

พ.ศ. 2472 พระยาเทพศาสตร์สถิต อาจารย์ใหญ่ถึงแก่อนิจกรรม หลวงสุวรรณวาจกกสิกิจได้เป็นอาจารย์ใหญ่แทนสืบต่อมา

พ.ศ. 2475 ย้ายไปเป็นหัวหน้าสถานีทดลองกสิกรรมที่ตำบลควนเนียง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา แต่ได้จัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูประถมกสิกรรมภาคใต้ขึ้นโดยท่านดำรงตำแหน่งอาจารย์ใหญ่ด้วย

พ.ศ. 2477 ย้ายมารับตำแหน่งอธิบดีเกษตรและการประมง กระทรวงเกษตรราธิการ

พ.ศ. 2479 เป็นผู้อำนวยการเกษตรฝ่ายวิชาการ กรมเกษตรและการประมง

พ.ศ. 2481 เป็นผู้เชี่ยวชาญฝ่ายการเกษตร กระทรวงเกษตรราธิการ

พ.ศ. 2482 รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการกองวิทยาลัยเกษตรกรรมอีกตำแหน่งหนึ่ง

พ.ศ. 2484 เป็นผู้เชี่ยวชาญฝ่ายการปศุสัตว์และสัตว์พาหนะ กรมปศุสัตว์และสัตว์พาหนะและเป็นนักเกษตรพิเศษ ผู้เชี่ยวชาญกองเกษตรกรรมและการประมงอีกตำแหน่งหนึ่ง

พ.ศ. 2485 กราบถวายบังคมลาจากบรรดาศักดิ์ “หลวงสุวรรณวาจกกสิกิจ” มาใช้ชื่อ “สุวรรณเรศานนท์” เพื่อให้สอดคล้องกับความประสงค์ของรัฐบาลในสมัยนั้น

พ.ศ. 2488 นายสุวรรณ เรศานนท์ ย้ายไปเป็นอธิบดีกรมปศุสัตว์และสัตว์พาหนะ และในปีนั้นเองท่านก็ได้รับพระบรมราชานุญาตให้กลับคืนบรรดาศักดิ์เป็น “หลวงสุวรรณวาจกกสิกิจ” ตามเดิม

พ.ศ. 2489 หลวงสุวรรณวาจกกสิกิจดำรงตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์คนแรก ท่านดำรงตำแหน่งนี้อยู่เป็นเวลา 12 ปี

พ.ศ. 2500 เกษียณอายุราชการ

เครื่องราชอิสริยาภรณ์

หลวงสุวรรณวาจกกสิกิจ ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูง ดังนี้

มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก

มหาวชิรมงกุฏ

ทูลดุษฎีจอมเกล้า

เหรียญรัตนาภรณ์ชั้น 3 (ภ.ป.ร.)

ชีวิตครอบครัว

หลวงสุวรรณวาจกกสิกิจ มีภรรยาคนแรกคือนางเสงี่ยม เรศานนท์ มีบุตรธิดารวม 5 คน คือ รศ.พร เรศานนท์, นพ.ถวิล เรศานนท์, นางเพ็ญศรี เอกก้านตรง(ถึงแก่กรรม), นายพงษ์ เรศานนท์ และนางสาวเพ็ญพรรณ เรศานนท์ ส่วนภรรยาคนที่สองคือนางเลื่อน เรศานนท์ มีบุตรธิดา 2 คน คือ นายไพโรจน์ เรศานนท์ และนางพรทิพย์ จรัสวิโรจน์

บั้นปลายของชีวิต

เมื่อเกษียณอายุราชการแล้ว หลวงสุวรรณวาจกกสิกิจก็ดำเนินชีวิตแบบเรียบง่าย ทำการเกษตรและตั้งฟาร์มเลี้ยงไก่ชนที่บ้านในซอยอัฐมิตร ถนนพหลโยธิน ชื่อ “ฟาร์มเรศานนท์” มีความสุขกับครอบครัวตามอัธยาศัย

หลวงสุวรรณวาจกกสิกิจล้มป่วยด้วยโรคเบาหวานเพียง 2 วัน ก็ถึงแก่กรรมที่โรงพยาบาลกลาง เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2506 มีอายุ 67 ปี

คุณงามความดีที่หลวงสุวรรณวาจกกสิกิจสร้างไว้ในวงการศึกษา ด้านเกษตรกรรมของประเทศไทยนั้นมีมากมาย ไม่อาจจะจาระไนได้หมด

ส่วนหนึ่งจะมองเห็นได้จากคำไว้อาลัยของบุคคลต่างๆ เป็นต้นว่า นายอินทรีย์ จันทรสถิตย์ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ท่านหนึ่งกล่าวว่า “ท่านเป็นผู้สร้างรากฐานของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นผู้ทำให้ผู้ใหญ่เห็นและเข้าใจถึงการศึกษาด้านเกษตร ให้เข้าใจว่าประเทศไทยต้องพึ่งการเกษตร...” พระช่วงเกษตรศิลปกิจ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์อีกท่านหนึ่งกล่าวว่า “...คุณหลวงสุวรรณฯ ทำคุณเป็นอาจารย์โดยตลอดมาเป็นที่เคารพนับถือแก่ศิษย์หลายสิบล้าน...ตั้งแต่สวนครัวเลี้ยงไก่หลังบ้าน เผยแพร่ความรู้ เขียนตำรับตำราแนะนำให้ประชาชนรู้จักเลี้ยงไก่...” ดร.เสริมลาภ

วสุวัต นิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ในสมัยที่หลวงสุวรรณวาจกกสิกิจ ดำรงตำแหน่งอธิการบดี เขียนไว้ในหนังสืออนุสรณ์งานศพของท่านตอนหนึ่งว่า “...ท่านอธิการบดีของผมสอนพวกเราโดยตรงและโดยอ้อม ท่านกล่าวว่า นักเรียนเกษตรทุกคนต้องทำงานเป็นตั้งแต่งานกวาดขี้ไก่เก็บขี้หมูพรวนดินดายหญ้า...ท่านอาจารย์หลวงสุวรรณฯ นอกจากจะได้สอนพวกผมให้เลิกสำรอกและทำงานกันเป็นแล้ว ท่านยังสอนให้พวกผมรู้จักรับความจริงโดยใช้ตัวอย่างจากท่านเองเป็นเครื่องมือการสอน...”

วรวีทย์ วตินสรากร

บรรณานุกรม

- โกสินทร์ สายแสงจันทร์. “ชีวิตบนดินของหลวงสุวรรณวาจกกสิกิจ (ทองดี เรศานนท์) บิดาแห่งเกษตรกรรมและการเลี้ยงไก่” บุคคลเกียรติยศของไทย สยามรัฐฉบับบุคคลดีเด่นในสยามชุดบุคคลเกียรติยศ โครงการพิเศษของ หนังสือพิมพ์สยามรัฐปี 2535.
- เพ็ญศรี เอกก้านตรง. “หลวงสุวรรณวาจกกสิกิจ (สุวรรณ เรศานนท์)” ใน ประวัติครู. หน้า 86-104. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา 2506.
- อนุสรณ์พระราชทานเพลิงศพหลวงสุวรรณวาจกกสิกิจ ณ เมรุวัดพระศรีมหาธาตุ บางเขน วันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2507.